

DROP FÚZATÝ

OHROZENÝ KRÁL STEPÍ

Samec je charakteristický výraznými fúzami

Drop fúzaty (*Otis tarda*) patrí medzi najťažšie lietajúce vtáky sveta. Má dlhý krk a silný zobák. Na dlhých nohách chýba zadný prst, pričom ostatné prsty sú krátke a silné, zospodu rozšírené do plochého chodidla. Po stranách hlavy vyrastajú jednotlivé perá, tzv. fúzy, podľa ktorých dostal drop slovenské rodové meno. Hlava a krk sú svetlosivé. Samce (kohúty) majú za okom lysý prúžok, rovnako po bokoch krku je takmer lysá, tmavosivá plocha. Fúzy môžu byť až 17 cm dlhé. Na rozhraní krku a hrude majú kohúty široký hrdzavožltý až hrdzavočierny lem. Chrbát, krídla a chvost sú žltohnedé s priečnymi čiernymi prúžkami. Spodná časť tela a krídel je biela. Hmotnosť kohútov je 6,5–18 kg.

Samica je sfarbená menej kontrastne

Sliepka dropa je podstatne útlejšia, menšia ako samec, má štíhlejší krk, nemá fúzy, nikdy nenaznačuje tok, čiže súboj, suchorenie a pod. Samice (sliepky) sú sfarbené nenápadnejšie a menej kontrastne ako kohúty, vrchnú časť tela (chrbát) majú tmavšiu, nemajú lysé škvrnky po bokoch krku. Na rozhraní krku a hrude chýba sliepkam hrdzavožltý až hrdzavočierny lem. Sliepky sú menšie ako kohúty, ich hmotnosť môže byť 3,2–5,2 kg

Drop je napriek svojej váhe schopný letu, dokáže vzlietnuť aj bez rozbehu. Pri úniku pred nebezpečenstvom dokáže preletieť niekoľko kilometrov. Jeho manévrovanie počas letu je však obmedzené kvôli váhe a veľkému rozpätiu krídel.

Drop fúzaty je veľmi ostražitý vták, zdržuje sa v krdľoch

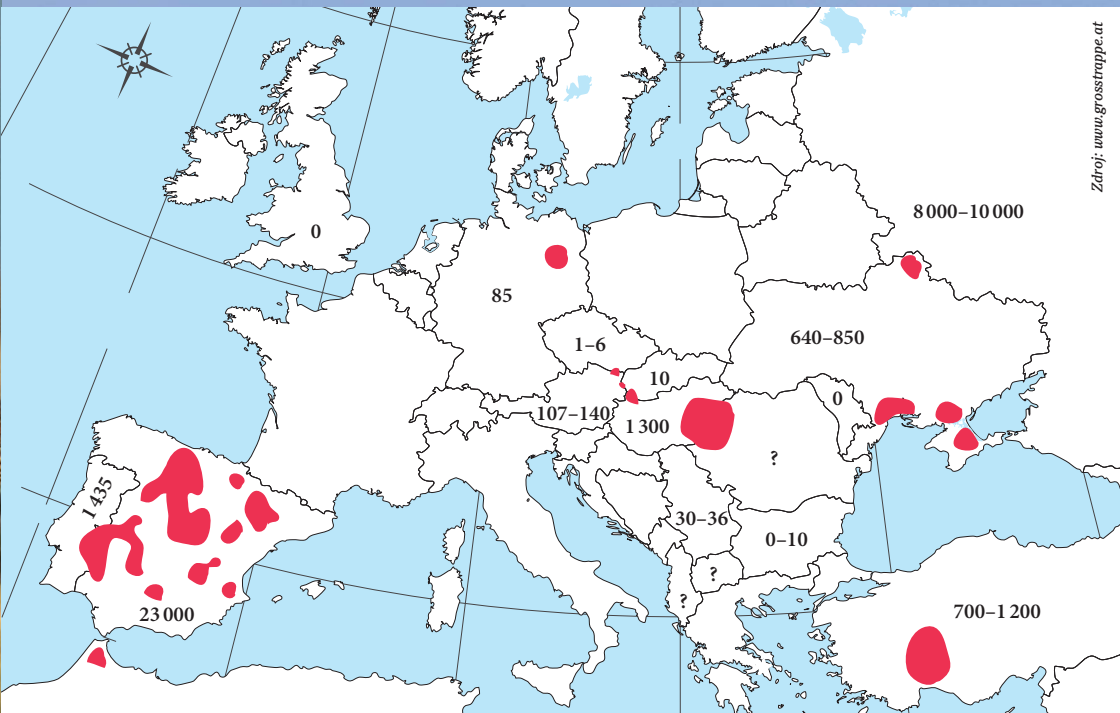
Počas letu má drop
krk a nohy natiahnuté

VÝSKYT VO SVETE

Drop fúzatý patrí do čeľade dropovitých (Otididae), radu žeriavotvarých (Gruiformes). Má dva poddruhy. Európsky poddruh *Otis tarda tarda* sa vyskytuje od Pyrenejského polostrova a severozápadného Maroka až po Sibír. Ázijský poddruh *Otis tarda dybowskii* od východného Altaja po Mongolsko. Drop v rámci svojho areálu rozšírenia hniezdi veľmi nesúvisle, vyskytuje sa v niekoľkých izolovaných populáciách v nížinných oblastiach. Drop fúzatý je považovaný za globálne ohrozený druh v celom areáli svojho rozšírenia.

Najväčšia časť (takmer polovica) svetovej populácie sa nachádza na Pyrenejskom polostrove (Španielsko, Portugalsko), v Rusku, Turecku a Maďarsku. Niekoľko malých populácií preživa v krajinách strednej Európy. K nim patrí aj populácia na Slovensku, kde bol drop kedysi hojným druhom, ale v dôsledku nevhodných zásahov do krajiny došlo k likvidácii jeho pôvodných biotopov. Od polovice 70. rokov dochádza najmä v strednej Európe k dramatickému poklesu početnosti jeho populácie. V oblastiach západnej a strednej Európy sú dropy stále, nestahovavé.

DROPY V STREDNEJ EURÓPE

Česká republika (název dropa v českém jazyku: drop velký)

Malá, ale pomerne stabilná populácia dropa fúzatého sa do konca 80. rokov 20. storočia vyskytovala najmä v oblasti južnej Moravy. Odvtedy hniezdna populácia postupne klesala a posledné hniezdenie z tohto obdobia bolo preukázané v roku 1996. Za hlavnú príčinu ústupu dropa bola považovaná najmä celková zmena poľnohospodárskych postupov v tradičných lokalitách jeho výskytu. V nasledujúcich rokoch tu boli sporadicky pozorované jedince, pravdepodobne zalietajúce z rakúskej populácie, čo dávalo nádej pre jeho návrat. Desať rokov od posledného hniezdenia bolo v roku 2006 opäť zdokumentované hniezdenie na jednom z tradičných hniezdísk na Znojemsku. Z troch hniezdiacich samíc jedna samica úspešne vyviedla mláďa. Záchraný program pre dropa fúzatého sa sústreďuje na tvorbu a ochranu vhodných biotopov.

Rakúsko (název dropa v nemeckom jazyku: Grosstrappe)

Populácia dropov fúzatých v Rakúsku je sústredená v okolí západného Weinviertelu, Marchfeldu a Rauchenwarther Platte v Dolnom Rakúsku a pri Heidebodene, Parndorfer Platte a Hanság/Seewinkel v Burgenlande. Celková populácia dropa fúzatého v Rakúsku klesla z počtu 700–800 jedincov v roku 1942 na približne 60 jedincov na konci 20. storočia. V dôsledku opätovného osídlenia rakúskych hniezdných lokalít dropmi z cezhraničnej populácie zo západného Maďarska a vďaka realizovaným ochranným opatreniam, vzrástla v hniezdnom období roku 2006 populácia na 170–180 jedincov.

Maďarsko

(název dropa v maďarskom jazyku: túzok)

Maďarská populácia dropa fúzatého poklesla za posledné desaťročia z 3000 na 1200 jedincov. Dropy sa v súčasnosti vyskytujú v týchto 9 oblastiach, ktoré sú tvorené prevažne poľnohospodársky obhospodávanými plochami a sčasti kultúrnou stepou (trvalé trávne porasty alebo úhory): Felső-Kiskunsági szikes puszták, Solti-sík, Hevesi-sík, Borsodi Mezőség, Hortobágy, Bihari-sík, Dévaványai-sík, Kis-Sárrét a Mosoni-sík. V roku 1941 bolo v Maďarsku 8557 jedincov dropa fúzatého, v roku 1988 už len 1100–1300. Početnosť populácie dropa v Maďarsku v súčasnosti vďaka dôslednej ochrane už prekročila 1300 jedincov.

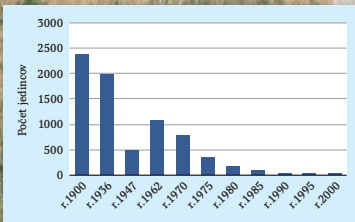
Areál rozšírenia dropa fúzatého na Slovensku v minulosti (šedé) a dnes (červené)

DROPY NA SLOVENSKU V MINULOSTI A DNES

Súčasný areál rozšírenia dropa fúzatého je sústredený do Podunajskej roviny v juhozápadnej časti Slovenskej republiky. Obýva predovšetkým intenzívne obhospodávanú poľnohospodársku krajinu. Spozorovať dropa vo voľnej krajine naozaj nie je jednoduché. Okrem toho, že je mimoriadne plachý a jeho výskyt na Slovensku je zriedkavý, dokáže sa majstrovsky ukryť. Často odpočíva v terénnych zníženinách a pozornosti dokáže uniknúť aj na rovine. Z vegetácie len opatrne vystrčí hlavu a pozoruje okolie. V súčasnosti odporúčame na pozorovanie dropov využiť skúsenosti odborného sprievodcu, ktorý usmerní pozorovanie tak, aby nedochádzalo k vyrušovaniu krdľov alebo samostatných jedincov.

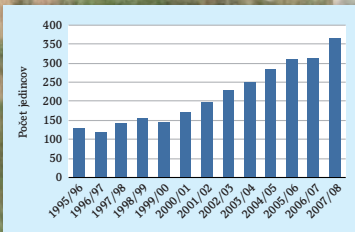
Drop fúzatý bol kedysi typickým hniezdičom najmä v Podunajskej rovine. Početnosť dropov pred rokom 1940 bola odhadovaná nad 2000 jedincov. Do roku 1970 hniezil v menšom počte aj v Trnavskej, Nitrianskej, Žitavskej a Ipeljskej pahorkatine. Na východnom Slovensku hniezil do 2. svetovej vojny, posledný záznam o výskyte 6 jedincov dropa v oblasti Stredy nad Bodrogom je z roku 1957. V minulosti boli nížiny západného a východného Slovenska kľúčovými biotopmi dropov v strednej Európe. Súčasná populácia na Slovensku je iba zvyškovou a drop obýva len niekoľko izolovaných lokalít v Podunajskej rovine. V súčasnosti je 90 % populácie sústredenej v jedinom území, ktoré bolo vyhlásené za chránené predovšetkým z dôvodu zabezpečenia jeho ochrany a ktorým je Chránené vtáčie územie (CHVÚ) Sysľovské polia, neďaleko Rusoviec pri Bratislave. Ojedinele sa drop fúzatý vyskytuje aj v CHVÚ Lehnice. Posledné hniezdenie dropa fúzatého bolo zaznamenané v roku 2005 a to práve na Sysľovských poliach. Od tohto obdobia hniezdenie na území Slovenska zistené nebolo, aj keď výskyt dropov bol zaznamenaný pribežne.

V jesennom a zimnom období sa dropy sústreďujú na vybraných lokalitách situovaných predovšetkým v pohraničnej oblasti Rakúska, Maďarska a Slovenska, kde spoločne zimujú. Všetky jedince dropa fúzatého vyskytujúce sa na území uvedených krajín sú súčasťou spoločnej západopanonskej populácie.

Početnosť populácie dropa fúzatého na Slovensku.

(Zdroj: Program záchranu kriticky ohrozeného druhu drop fúzatý *Otis tarda* Linnaeus, 1758).

Početnosť západopanonskej populácie dropa fúzatého v zime

(Zdroj: Mag. Rainer Raab, www.grosstrappe.at)

Drop vyhľadáva otvorenú krajinu s nízkou vegetáciou a dostatočnou potravnou ponukou

Živočíšna potrava tvorí významnú zložku potravy dropa. Nenahraditeľná je predovšetkým pre výživu a rast mláďat

ŽIVOT DROPOV

Biotop, potrava, zimovanie

Drop fúzatý je stepný druh, žije v nížinách a preferuje otvorenú rovinatú krajinu stepného charakteru. V dôsledku poľnohospodárskej veľkovýroby sa však na Slovensku nepodarilo zachovať ani jedno územie s pôvodnými nížinnými stepnými spoločenstvami. V súčasnosti sa výskyt dropa obmedzil na územia s mozaikovitým usporiadaním poľnohospodárskych kultúr, z ktorých uprednostňuje napr. nízke porasty lucerny, tráv na ornej pôde, porasty ďatelinotravných miešaniek, hrachu a šošovice. Veľký význam v poľnohospodárskej krajine majú pôvodné solitérne dreviny, ako napr. divá hruška a jablň, pretože ich plodmi si dropy v neskorom jesennom a zimnom období dopĺňajú ochudobnené potravné zdroje.

Drop fúzatý je pomerne náročným druhom na pestrosť potravných zložiek. Živí sa živočíšnou i rastlinnou potravou podľa ich dostupnosti v jednotlivých obdobiach roka. Ak má možnosť výberu, uprednostňuje živočíšnu zložku potravy. Hlavný podiel v potravě tvorí hmyz (kobyľky, húsenice, chrobáky, motýle), no príležitostne aj drobné stavovce (hlodavce a mláďatá vtákov hniezdiacich na zemi). Rastlinnú potravu tvoria mladé výhonky, listy, pupene kvetov, dužinaté plody a semená poľných plodín a burín.

Koncom jesene dochádza ku koncentrácii jedincov do krdľov. Rozhodujúcim faktorom, ktorý ovplyvňuje prítomnosť dropov na lokalite v zimnom období, je potravná báza, podmienená klimatickými podmienkami. Na jeseň a v zime sa drop živí najmä ozimnými obilninami a kapustovitými rastlinami, zvlášť ich semenami nájdenými po zbere na nezoraných a ponechaných strniskách. Počas miernej zimy vyhľadáva drop v porastoch lucerny veľké šťavnaté ružice listov pastierskej kapsičky a pred koncom zimy tiež listy púpavy. Zo živočíchov sú v potravě počas zimy zastúpené drobné zemné cicavce, najmä hrafoš poľný.

V Chránenom vtáčom území Sysľovské polia sa v zimnom období zdržujú jedince spoločnej západopanonskej populácie

Hniezdenie

Drop fúzatý je polygamný - nevytvára trvalé páry, ale pári sa s viacerými slienkami. Väčšiu časť roka žije v oddelených krdľoch. Krdle sa rozpadávajú v polovici marca, kedy začína tok samcov. Tok je veľmi nápadný - kohút sa prechádza s chvostom prevráteným na chrbát, so spustenými krídlami a vztyčeným, mierne zakloneným krkom. Nafukuje krčný vzdušný vak, spúšťa a obracia krídla, prešľapuje na mieste, potrias celým telom a občas z kloaky vydáva dutý zvuk. K bojom medzi kohútmi dochádza len zriedkavo.

Drop fúzatý hniezdi na zemi, na miestach s obnaženou pôdou, v kultúrnej krajine najmä v obilných, lucernových a trávnych porastoch alebo v hrachových monokultúrach. Miesto hniezdenia vyberá slienka a je zvyčajne v blízkosti tokanísk. V pôvodných stepných podmienkach (napr. v Maďarsku) hniezdi drop v trvalých trávnych porastoch, ktorých výška zaručuje dostatočné ukrytie sediacej slienky.

Hniezdo je len plytká priehlbina v zemi, takmer bez výstelky. Od konca apríla až do augusta znáša slienka 2, zriedkavo 3 vajcia. Sedí na nich približne 25 dní, pričom najmä spočiatku reaguje veľmi citlivo na každé vyrušenie a znášku ľahko opustí. Náročnosť na dostatočný pokoj určuje výber tokanísk a hniezdisk. Úniková reakcia sa prejavuje už od vzdialenosti 250-300 m a časté sú prípady trvalého opustenia násady po vyrušení človekom resp. poľnohospodárskou technikou, ale aj túlavými psami, či liškami. Pri žatve vodiaca slienka uniká pred kombajnom pomaly, po zemi, so snahou ochrániť mláďatá. Dôsledkom toho často dochádza k usmrteniu celej rodiny žatevnými strojmi.

O vyliahnuté mláďatá sa stará výlučne slienka. Vodi ich 6-7 týždňov, teda až do doby, kedy začínajú lietať. Pri hroziacom nebezpečenstve slienka mláďatá bráni, alebo predstiera poranenie a tak od nich odvádza pozornosť. Koncom jesene sa mláďatá pripájajú k väčšiemu krdľu slienok a dorastajúcich mláďat.

Tokajúci samec púta pozornosť samíc

PREČO SÚ DROPY OHROZENÉ

Hlavnými príčinami postupného poklesu populácie na Slovensku bolo intenzívne poľnohospodárstvo, predovšetkým používanie toxických chemických látok, zánik trvalých trávnych porastov a úhorov, meliorácie, výsadba nevhodných poľnohospodárskych kultúr, fragmentácia pôvodných biotopov v dôsledku výstavby a budovanie nadzemných elektrických vedení a komunikácií na kľúčových lokalitách výskytu.

Poľnohospodárske práce

V dôsledku nevhodných agrotechnických zásahov dochádza k priamym stratám na zŕňkách a mláďatách. Príčinou týchto strát je najčastejšie vykonávanie prác spojených s obhospodarovaním pôdy poľnohospodárskymi strojmi a zariadeniami v nevhodnom období z hľadiska ekologických nárokov dropa. Riešením problému by mala byť ekologicky šetrná realizácia poľnohospodárskych aktivít vrátane správneho spôsobu vykonávania kosby a žatevných prác poľnohospodárskou technikou, ako aj ich vhodného načasovania s ohľadom na aktívne hniezdiská dropov. Z hľadiska záujmov ochrany dropov je spolupráca s poľnohospodármi kľúčová a nevyhnutná.

Nevhodné biotopy

Základným problémom ochrany dropa, ale aj iných druhov chránených živočíchov, je stále intenzívnejšie využívanie krajiny, v dôsledku ktorého dochádza k degradácii a strate kvality biotopov. Rozvoj intenzívneho poľnohospodárstva v druhej polovici 20. storočia spôsobil, že dnes už drop na Slovensku obýva len druhotné, náhradné a výrazne zmenené biotopy. Zmeny v sklade plodín, no najmä prudký úbytok trvalých trávnych porastov (nižinných lúk a pasienkov), znížil úspešnosť hniezdenia a populačnú hustotu tohto vzácného druhu. Priaznivý stav biotopov negatívne ovplyvňuje aj skoré zaorávanie plôch po zbere poľnohospodárskych plodín na lokalitách využívaných dropmi na zimovanie. Sterilné oračiny neposkytujú dostatok potravných možností. Čiastočným východiskom z tejto situácie je zakladanie zakrmovacích pásov s repkou olejnou, lucernou siatou a vybranými druhmi ozimých obilnín.

Spolu s premenou krajiny za posledných 40 až 50 rokov došlo k likvidácii skupinových porastov a solitérnych drevín, vrátane hlohov, divých hrušiek a čerešní, dubov, moruší, šípok. Tým sa výrazne znížila dostupnosť vitamínov a iných dôležitých látok v predzimnom období, kedy si dropy vytvárajú tukové rezervy. Osobitne vážnym problémom je narastajúca fragmentácia krajiny v dôsledku jej zahusťovania výstavbou rôznych druhov cestných a iných komunikácií, bytovou a rekreačnou výstavbou a novými trasami vzdušných elektrických vedení. Potenciálne plochy vhodné nielen pre dropy, ale aj ostatné chránené živočíchy, ako aj pre poľovnú zver sa stále viac zmenšujú a stávajú sa pre živočíchy neobývateľné. Z uvedeného dôvodu je nevyhnutné zabezpečiť aspoň určitú mieru stability kľúčových biotopov vyhlásením sústavy CHVÚ. Dodržaním podmienok vo vyhláškach je možné usmerniť činnosti a spôsoby využívania CHVÚ tak, aby sa zachoval priaznivý stav biotopov pre prežívanie výberových druhov živočíchov.

Pre poľnohospodárov, ktorí obhospodarujú poľnohospodársku pôdu v CHVÚ, sa v rámci Programu rozvoja vidieka SR pre obdobie 2007–2013 naskytá jedinečná príležitosť zapojiť sa do špeciálneho agroenvironmentálneho opatrenia, súvisiaceho so zachovaním priaznivého stavu populácie dropa fúzatého na Slovensku. Uvedené opatrenie umožňuje poľnohospodárom získať kompenzačné platby pri súčasnom obhospodarovaní poľnohospodárskej pôdy v súlade s jeho ekologickými požiadavkami. Týmto spôsobom bude možné predovšetkým na ornej pôde vytvoriť pre tento vzácny vtáčik druh vhodného hniezdiska a potravné biotopy.

Znečisťovanie krajiny chemickými látkami

Intenzívne používanie pesticídov a priemyselných hnojív prostredníctvom pozemných a leteckých postrekov významne postihuje populáciu dropa znížením produktivity hniezdenia, a to najmä v dôsledku vyrušovania, úbytku vhodnej živočíšnej potravy a kontaminácie organizmu toxickými látkami. Osobitne nebezpečný je chemický spôsob likvidácie drobných zemných cicavcov rodenticídmi.

Hmyz je nadmieru významným a nezastupiteľným zdrojom bielkovín a ďalších látok potrebných pri reprodukčnom procese a pri raste mláďat počas prvých mesiacov ich života. Chemické ošetrovanie poľnohospodárskych kultúr má za následok výrazný úbytok väčšiny druhov hmyzu a drobné stavovce sú len ich čiastočnou náhradou. K významne nižšej produktivite počtu vyvedených mláďat dochádza v prípade, ak dropy vo svojich potravných teritóriách nemajú dostatok živočíšnych zložiek potravy. Z tohto dôvodu je nevyhnutné, aby v biotopoch s výskytom dropov boli zastúpené aj trávne porasty a úhorové plochy, ktoré nie sú chemicky ošetrované a ktoré vytvoria vhodné podmienky pre prítomnosť rôznych druhov hmyzu.

Pri nevhodnom spôsobe kosby sú najviac ohrozené zŕňky a mláďatá dropov

Kolízie dropov s elektrickými vedeniami predstavujú pre dropy vážne nebezpečenstvo. Nárazom do elektrických vedení môže uhynúť aj niekoľko dropov naraz

Elektrické vedenia

Drop fúzatý sa zdržiava predovšetkým na zemi a najmä v zlých poveternostných podmienkach nechotne lieta. Obmedzená manévrovacia schopnosť počas letu mu znemožňuje vyhýbať sa elektrickým vedeniam. Zranenia a úhyny dropov po kolíziách s nadzemnými vedeniami vysokého elektrického napätia môžu úplne zlikvidovať miestne populácie.

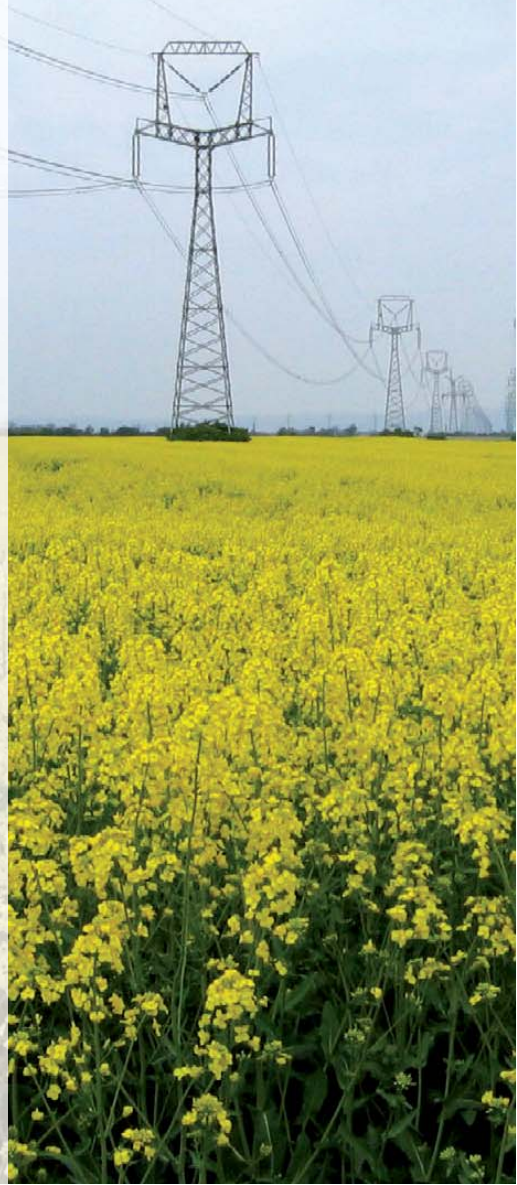
Elektrovody, diaľnice, cesty, ploty, zavlažovacie systémy a iné líniové bariérové prvky v krajine spôsobujú nielen smrteľné zranenia preletujúcich jedincov, ale aj fragmentáciu biotopov a izoláciu populácií. Problematika úhynov a zranení vtákov v dôsledku nárazov do elektrických vodičov a kotviacich lán je v súčasnosti riešená v niekoľkých krajinách, vrátane Slovenska, prostredníctvom spolupráce zástupcov ochranárov a energetických spoločností. Nebezpečné úseky vedení sa zviditeľňujú montážou výstražných značiek, aby boli zavčasu spozorované preletujúcimi vtákmi. V niektorých krajinách sú už z dôvodov ochrany prírody elektrické vedenia ukladané do zeme.

Vyrušovanie

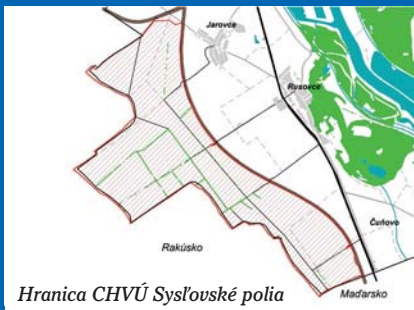
Drop fúzatý je extrémne plachý živočích, málo prispôbivý zmenám prostredia. Okrem nevhodných agrotechnických zásahov môže byť zanechanie znášky spôsobené aj inými faktormi, napríklad turistikou, cykloturistikou, či akýmkoľvek živelným pohybom osôb v okolí hniezda. Nakoľko je drop veľmi citlivý na vyrušovanie, ľudia by sa nemali bezdôvodne približovať k lokalitám, na ktorých sa drop fúzatý vyskytuje a to nielen počas hniezdneho obdobia, ale aj počas celého roka. Z týchto dôvodov je nevyhnutné akceptovať štatút CHVÚ, najmä rešpektovať pokyny vyznačené na informačných tabuliach a podmienky príslušnej vyhlášky.

Predátory

Početnosť dropov ovplyvňujú mnohí predátori, najmä však líšky, túlavé psy, kuny, diviaky, jazvece a niektoré havranovité vtáky. Najčastejšie dochádza k požíeraniu násad vajec, mláďat a zriedka sú predátormi odlovené aj dospelé vtáky, predovšetkým choré a zoslabnuté jedince.

Štátna ochrana prírody SR, SOS/BirdLife Slovensko, Ochrana dravcov na Slovensku, obec Lehnice a Poľovnícke združenie Lehnice realizujú projekt na záchranu slovenskej populácie dropa fúzatého. Európska komisia podporila tento projekt v rámci programu LIFE-Nature. Projekt bol zahájený v januári roku 2005. Hlavným cieľom projektu je postupné zvyšovanie počtosti dropov fúzatých na území Slovenska. Aktivity projektu sú realizované v dvoch chránených vtáčích územiach - v CHVÚ Sysľovské polia (okres Bratislava V.) a CHVÚ Lehnice (v okrese Dunajská Streda pri obci Lehnice).

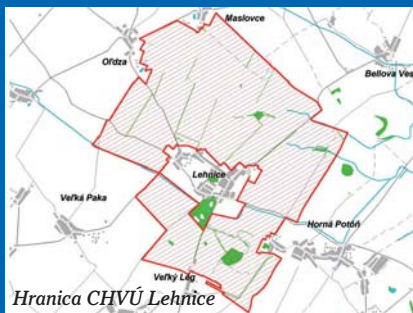
Hranica CHVÚ Sysľovské polia

CHVÚ Sysľovské polia

Územie bolo vyhlásené za chránené vtáčie územie s účinnosťou od 1.5.2006. Prevažnú časť územia tvorí intenzívne obhospodávaná orná pôda predelená vetrolamami a poľnými cestami. Územie sa využíva predovšetkým na poľnohospodárske účely a to na pestovanie obilnín, olejnin, v menšej miere krmovín, ale v posledných rokoch najmä na pestovanie kukurice, ktorá je pre dropa absolútne nevhodnou plodinou. Územie je celoplošne poľovnícky obhospodávané a čiastočne je využívané aj na rekreáciu (najmä na cykloturistiku a turistiku). Z hľadiska európskeho významu plní územie dôležitú funkciu ako zimovisko pre 10 % stredoeurópskej populácie dropa fúzatého a navyše tiež pre viac ako 1 % stredoeurópskej populácie husí. CHVÚ je dôležitou historickou reprodukčnou lokalitou dropov a plynule nadväzuje na chránené územie v Rakúsku a Maďarsku, ktoré boli vyhlásené v rámci sústavy NATURA 2000 taktiež za účelom ochrany dropa fúzatého. Dôkazom toho je pravidelný výskyt relatívne vysokého počtu jedincov (až 200–280 jedincov) dropa fúzatého v zimnom období. CHVÚ Sysľovské polia je posledným pravidelným hniezdiskom tohto druhu na Slovensku, v počte do 10 hniezdiacich samíc a zároveň aj posledným pravidelným hniezdiskom sokola červenonohého (*Falco vespertinus*) na Slovensku. V zimnom období tu nachádzajú odpočinkové stanovišťa a potravu krdle husí sitinných (*Anser fabalis*) a husí bieločelých (*Anser albifrons*).

CHVÚ Lehnice

Územie bolo vyhlásené za chránené vtáčie územie s účinnosťou od 1.9.2005. Nachádza sa v Podunajskej rovine a je tvorené prevažne agro-

Hranica CHVÚ Lehnice

cenózami a riedkymi pásmi vetrolamov a krovin a vegetáciou suchomilných druhov rastlín. Prevažná časť územia je poľnohospodársky intenzívne využívaná, cieľovými plodinami sú prevažne obilniny, repka olejná, lucerna siata, slnečnica ročná, trávy na ornjej pôde a v menšej miere aj kukurica na zrno. Celé územie je poľovnícky obhospodávané. Jedným z výberových druhov, pre ktoré toto územie bolo vyhlásené, je aj drop fúzatý.

CHVÚ a jeho blízke okolie je poslednou oblasťou na Žitnom ostrove, kde bol drop príležitostne pozorovaný. Práve preto je toto CHVÚ považované za potenciálne územie návratu dropa na Žitný ostrov a jeho znovuosídlenie týmto druhom. Od roku 2006 sa v CHVÚ sporadicky vyskytuje sľiepka dropa fúzatého. Možno predpokladať, že realizáciou vhodných manažmentových opatrení dôjde k postupnému návratu dropov na túto lokalitu.

CHVÚ Lehnice je jedným z piatich dôležitých území pre sokola červenonohého (*Falco vespertinus*) na Slovensku a pravidelne tu hniezdi prepoľná (*Coturnix coturnix*).

Hlavné aktivity projektu

Cieľom projektu je vytvoriť v predmetných územiach optimálne biotopové podmienky pre prežitie populácie dropa fúzatého. Súčasťou projektu je vypracovanie dôležitých dokumentov, konkrétne manažmentových plánov, agro-environmentálnych schém a stratégie pre poľovníkov a poľnohospodárov za účelom redukcie mortality a prevencie vyrušovania dropov. V zmysle týchto dokumentov sú prijímané hospodárske opatrenia na zvýšenie celoročnej dostupnosti potravu, uplatňujú sa zákazy lovu poľovnej zveri v hniezdom období dropa a zavádzajú sa opatrenia na prevenciu mortality. Boli prenajaté a odkúpené niektoré kľúčové poľnohospodársky využívané parcely v oboch CHVÚ (ďalšie sa plánujú odkúpiť/prenajať), na ktorých budú vytvorené trávne porasty, úhorové a iné plochy

s vhodnými plodinami pre dropa (napr. repka olejná, ozimné obilniny, lucerna, ďatelina, hrach), a zároveň sa budú realizovať dlhodobé ekologicky šetrné spôsoby obhospodarovania. Na ďalších pozemkoch sú po dohode s ich vlastníkami uplatňované environmentálne vhodné oševné postupy a pracovné technológie. Uskutočňuje sa obnova vetrolamov s ohľadom na požiadavky nielen dropa fúzatého, ale aj ďalších vzácnych druhov žijúcich v týchto územiach (napr. sokol červenonohý, hus siatinná, hus bieločelá, prepelica poľná). V CHVÚ Lehnice sú postupne na vodiče elektrických vedení inštalované výstražné značky, aby sa zamedzilo úhynom a zraneniam spôsobených kolíziami vtákov s elektrickými vedeniami. V rámci spolupráce s poľovníkmi sa realizujú aktivity eliminujúce vplyv vybraných druhov predátorov. Počas celého projektu prebieha komplexný monitoring, ktorý poskytuje informácie o veľkosti a štruktúre populácie dropa, jeho biotopov a kľúčových predátoroch. Počas realizácie projektu pokračuje spolupráca s rakúskymi a maďarskými partnermi.

Projekty na ochranu dropov v Rakúsku a Maďarsku

MAĎARSKO

Projekt na ochranu dropa fúzatého prebieha aj v susednom Maďarsku, kde žije relatívne stabilná populácia s potenciálom expanzie na ďalšie vhodné lokality. Ciele ochranárov sa preto zameriavajú na zvýšenie početnosti o 10 %, čomu má napomôcť vhodný manažment 9. chránených území s výskytom dropa, ochrana hniezd a záchrana zanechanej znášky, zimné prikrmovanie, realizácia ďalších výskumných úloh a spolupráca s verejnosťou. Pre zamedzenie úhynu vtákov v dôsledku kolízie s elektrickým vedením sa v rámci projektu v jednom z chránených území uskutočňuje aj výmena 11 km vzdušného elektrického vedenia za podzemné.

RAKÚSKO

Pre nevelkú rakúsku populáciu dropov znamená práve vzdušné elektrické vedenie to najväčšie ohrozenie. Hlavným cieľom rakúskeho LIFE projektu v území kriticky dôležitom pre dropov je uloženie elektrického vedenia do zeme na úseku dlhom 42,7 km. Ochránari pokračujú s manažmentom doterajších známych lokalít, ako aj s dôsledným monitoringom druhu, pričom zintenzívnili komunikáciu a spoluprácu s verejnosťou.

„Zviditeľnenie“ elektrického vedenia pomocou výstražných značiek umožňuje vtákom včas zareagovať a vyhnúť sa tak nebezpečnej kolízii.

ČO MÔŽETE UROBIŤ VY?

Ak ste poľnohospodár:

Drop často hniezdi v poľnohospodárskych kultúrach, napr. v trávnych porastoch, porastoch lucerny a ďatelinotrávných miešaniek. Stačí len trochu pozornosti a drop môže uniknúť nebezpečenstvu, ktoré spôsobuje činnosť poľnohospodárskych strojov a zariadení pri obhospodarovaní pôdy. Obdobie hniezdenia dropa je totiž zhodné s obdobím zberu jednotlivých plodín, resp. so žatvou a kosbou. Ak zohľadníte nasledujúce odporúčania pri výkone poľnohospodárskych prác, môžete aj Vy prispieť k ochrane dropa:

- Pri tvorbe osevného plánu zvoľte vhodnú štruktúru osevu poľnohospodárskych plodín, ktorá bude zohľadňovať aj požiadavky dropa a zveri.
- Okraje poľných ciest, plochy pri vetrolamoch a remízkach nezaorávajte, ale ponechávajte v ich blízkosti aspoň 2 m široké pásy trávneho porastu pre živočíchy.
- Vysadením repky olejnej, zakladaním trávnych porastov a úhorových plôch, ponechaním strnisk aj na menších nevyrušovaných plochách môžete doplniť ocludobnenú potravu dropa.
- Ak vykonávate kosbu (lúka, trávny porast, lucerna) alebo žatvu (obilniny), začnite kosiť od stredu parcely smerom k jej okraju alebo od jedného okraja pozemku k druhému, aby ste umožnili únik dropov a ostatných živočíchov z obhospodarovanej plochy.
- Na poľnohospodárskych strojoch a zariadeniach používajte výstražné reťaze - predidete tým zraneniu dropice sediaci na hniezde, ale aj zraneniu ostatných druhov zveri.
- Ak ste počas poľnohospodárskych prác videli vyletieť vypašeného dropa, zastavte stroj a pohľadajte jeho hniezdo.
- Ak náhodne nájdete hniezdo s vajčkami, pri ktorom sa už nezdrúže slepka, zľahka ho zakryte lucernou alebo trávou, aby ho nemohli zničiť vrany a čajky. Zapamätajte si miesto nálezu a bezodkladne nám to prosím oznámte.
- Zachovajte porast o veľkosti 150×150 m okolo hniezda a prerušte práce aby sa samica mohla vrátiť k hniezdu.
- Nepribližujte sa opätovne k hniezdu, lebo druhýkrát vyplašená samica ho môže natrvalo opustiť.
- Počas tuhej zimy môžete dropa prikrmovať. Prosíme, kontaktujte to však na nižšie uvedených adresách.
- Dajte nám vedieť akékoľvek pozorovanie dropa.
- A v neposlednom rade využite jedinečnú možnosť v rámci Programu rozvoja vidieka SR pre obdobie 2007-2013 vstúpiť do špeciálneho agroenvironmentálneho opatrenia súvisiaceho s ochranou dropa fúzatého.

Ak ste poľovník:

- Odhňaním snehu v zime na vhodných parcelách pomôžete dropovi a ostatnej zveri dostať sa k potrave.
- Počas studenej zimy môžete pomáhať v zimnom prikrmovaní dropa.
- Výsadbou pôvodných drevín do vetrolamov a poľných lešiek môžete zlepšiť životné podmienky nielen pre dropa, ale aj pre iné druhy.
- Oceníme, ak nám poskytnete historické údaje o výskyte dropov a údaje o ich súčasnom pozorovaní.

Videli ste dropa? Dajte nám to vedieť! Ďakujeme Vám za spoluprácu.

Kam sa obrátiť ak potrebujete ďalšie informácie?

Webstránky projektov LIFE - NATURE
na záchranu dropa:
SR: www.dropy.sk
AU: www.grosstrappe.at
HU: www.tuzok.hu

**Slovenská ornitologická spoločnosť /
BirdLife Slovensko**
Mlynské nivy 41
821 09 Bratislava
Tel./fax: +421 (0)2 554 221 86,
e-mail: vtaky@vtaky.sk
www.vtaky.sk

Ochrana dravcov na Slovensku (RPS)
Sekurisova 16
841 02 Bratislava
Tel./fax: +421 (0)2 555 734 40
e-mail: dravce@dravce.sk
www.dravce.sk

**Štátna ochrana prírody SR
Regionálne centrum
ochrany prírody v Bratislave**
Mlynská dolina 1
811 04 Bratislava
Tel.: +421 (0)2 593 753 47
Fax.: +421 (0)2 593 753 81
www.sopsr.sk

**Štátna ochrana prírody SR
Správa CHKO Dunajské luhy**
Korzo Bélu Bartóka 789/3
929 01 Dunajská Streda
Tel./fax: +421 (0)31 551 62 29
www.sopsr.sk

PZ LEHNICE

Tento materiál bol vydaný s finančnou podporou projektu
LIFE 05 NAT/SK/000115 - Ochrana dropa fúzateho na Slovensku.

Prezentované názory neodrážajú oficiálne stanovisko Európskej komisie.

Autori textu: Lucia Deutshová, Jozef Čavko, Boris Maderič,
Eva Stanková, Lucia Matejovičová, Marek Sádouský, Valéria Szomolai
Autori fotografií: Ján Gúgh, Stanislav Harvančík, Jozef Čavko, Andrej Chudý,
Jozef Lengyel, Boris Maderič, Rainer Raab, Ján Svetlík, Miro Zamrlik
Grafický návrh: Ján Svetlík - DUDOK